

FYLKESMANNEN
I ROGALAND

TILSYNSRAPPORT

SKULEN SITT ARBEID MED ELEVANE SITT
PSYKOSOSIALE MILJØ

Bjerkreim kommune – Vikeså skule

Innhald:

1. Tema for tilsynet: Skulen sitt arbeid med elevane sitt psykososiale miljø	3
2. Gjennomføring av tilsynet.....	4
3. Fylkesmannen sine vurderingar og konklusjonar.....	5
3.1 Førbyggjande arbeid og internkontroll.....	5
3.2 Det individuelt retta arbeidet ved skulen	6
3.3 Brukarmedverknad.....	8
4. Varsel om pålegg.....	10
Vedlegg 1 Oversyn over innsend dokumentasjon	12
Vedlegg 2 Oversyn over dei som er intervjuja	14
Vedlegg 3 Rettslege krav	15

1. Tema for tilsynet: Skulen sitt arbeid med elevane sitt psykososiale miljø

Det blir gjennomført felles nasjonalt tilsyn i 2010 - 2013 der temaet er skulen sitt arbeid med elevane sin rett til eit godt psykososialt miljø, jf. opplæringslova kapittel 9a. Hovudregelen for tilsynet er § 9a-1, og dei andre reglane som er kontrollerte, må sjåast i lys av denne. Tilsynet er likevel avgrensa til berre å gjelde skulen sitt arbeid med det psykososiale miljøet.

Det rettslege utgangspunktet for tilsynet er delt inn i tre hovudkategoriar:

- Det førebyggjande arbeidet ved skulen - § 9a-4, jf. § 9a-3 første ledd.
- Det individuelt retta arbeidet ved skulen - § 9a-3 andre og tredje ledd.
- Skulen si plikt til samhandling og involvering med ulike råd og utval (brukarmedverknad) - §§ 9a-5, 9a-6 og kapittel 11.

Opplæringslova § 13-10 om forsvarleg system og § 9a-4 om internkontroll

I samband med tilsynet på Vikeså skule er det også ført tilsyn med kommunen sitt ansvar etter opplæringslova § 13-10 andre ledd. Opplæringslova § 13-10 andre ledd er ein overordna regel som pålegg skuleeigar å ha eit forsvarleg system for oppfølging av alle lovkrava. I det felles nasjonale tilsynet 2010-2013 blir det også ført tilsyn med internkontrollen ved kvar enkelt skule knytt til elevane sitt psykososiale miljø. Kravet til internkontroll i samband med dette er særleg regulert i opplæringslova § 9a-4, jf. § 9a-3 første ledd.

Kommunen sitt ansvar

Sjølv om opplæringslova legg ansvaret på skuleleiinga for den daglege gjennomføringa og etterlevinga av dei kontrollerte reglane, er det kommunen som har det overordna ansvaret. Det er kommunen som skuleeigar som må syte for at skuleleiinga ved kvar skule etterlever krava og pliktene i lova, og at dei tilbyr dei tenestene og aktivitetane som lova omtalar.

Oppfyllinga av elevane sin rett til eit godt psykososialt miljø skjer på skulen. Det er skuleleiinga og dei tilsette som i det daglege må arbeide for eit godt skulemiljø. Kommunen som skuleeigar er likevel øvste ansvarlege for at pliktene etter kapittel 9a blir oppfylte. Dette inneber at det er kommunen som er ansvarleg for oppfylting av elevane sine rettar sjølv om det tilsynet har undersøkt har vore handlingar som skjer i skulen. Kommunen er derfor adressat for eventuelle pålegg om retting i samsvar med opplæringslova § 14-1 tredje ledd.

Føremålet med tilsynet

Det overordna målet med tilsynet er å rette fokuset mot og styrkje arbeidet med det psykososiale miljøet ved skulane og skulane si evne til å førebyggje og handtere krenkjande åtferd. Gjennom kontroll med om skulane følgjer lovkrava på dette feltet, skal eventuell lovstridig praksis avdekkjast. Gjennom pålegg om retting skal slike forhold rettast opp.

Eit godt skulemiljø er ein viktig innsatsfaktor for ein god skule og for realisering av føremålsparagrafen i § 1-1 i opplæringslova. Manglar ved skulemiljøet kan føre til mistriivsel blant elevane, og det vil kunne ha direkte innverknad på læringsutbyttet deira.

Dei overordna føremåla med det felles nasjonale tilsynet i perioden 2010 - 2013 er å:

- sikre at skuleeigarar og skuleleiarar driv eit aktivt og førebyggjande arbeid for å sikre elevane eit godt psykososialt miljø
- sikre at skuleeigarar og skuleleiarar syter for at dei tilsette på ein tilfredsstillande måte handterer krenkjande åtferd som dei får kunnskap eller mistanke om
- sikre at skuleeigarar og skuleleiarar syter for at elevar, foreldre, råd og utval blir involverte og engasjerte i skulemiljøarbeidet

Det blir presisert at tilsynsrapporten ikkje gir ei heilskapsvurdering av skuleeigaren og skulen. Rapporten omhandlar berre resultat knytte til det temaet som er valt for det felles nasjonale tilsynet i perioden 2010 - 2013.

2. Gjennomføring av tilsynet

Etter opplæringslova § 14-1 andre ledd har departementet heimel til å føre tilsyn med offentlege skular. Denne retten er delegert til Fylkesmannen. Fylkesmannen skal ha tilgang til skuleanlegg og dokumentasjon.

Tilsynet har vore utført ved å hente inn og vurdere dokumentasjon, skriftlege utgreiingar og munnlege opplysningar.

Det er skulen som etter lova pliktar å sikre at den enkelte eleven får oppfylt retten sin til eit godt psykososialt miljø, jf. § 9a-1 og § 9a-3 første ledd. Skulen vil her seie: skuleeigar, skuleleiinga og dei tilsette ved skulen.

Gangen i tilsynet

- 02.05.13: Melding om tilsyn
- 04.10.13: Mottak av dokumentasjon og utgreiing
- 29.10.13: Opningsmøte
- 05.11.13/06.11.13: Intervju/samtalar
- 13.12.13: Førebels tilsynsrapport og varsel om pålegg
- 17.12.13: Sluttmøte
- 10.01.14: Frist for tilbakemelding på varsel om pålegg og førebels rapport
- 10.02.14: Endeleg tilsynsrapport
- 16.05.14: Frist for tilbakemelding

3. Fylkesmannen sine vurderingar og konklusjonar

Det er informert nærare om dei rettslege krava og kva dei inneber i opningsmøtet 29.10.13. Dei rettslege krava er tekne med i vedlegg 3 til denne rapporten. Vi viser også til rundskrivet frå Utdanningsdirektoratet om elevane sin rett til eit godt psykososialt miljø, Udir-2-2010.

3.1 Førebyggjande arbeid og internkontroll

For å oppnå eit godt psykososialt miljø er det ein naudsynt føresetnad at det blir drive eit førebyggjande arbeid som skal forhindre uønskt/krenkjande åtferd. Dette inneber at skuleleiinga må ha ei "føre var"-haldning til eventuelle situasjonar og utfordringar som kan oppstå i skulekvardagen, og som kan ha negativ innverknad på elevane sitt skulemiljø.

Rettslege krav

Det rettslege utgangspunktet for tilsynet sin kontroll med det førebyggjande arbeidet ved skulen finst i opplæringslova § 9a-4, jf. § 9a-3 første ledd. Skuleeigarar og skuleleiarar skal arbeide førebyggjande for å forhindre at uønskt åtferd oppstår. Det førebyggjande arbeidet skal vere aktivt, systematisk og kontinuerleg. Reglane presiserer plikta skulen har til å sikre at elevane sin rett etter § 9a-1 blir oppfylt. Sjå også vedlegg 3.

Dokumentasjon og vurdering

Vikeså skule har ein visjon for arbeidet sitt: «Vi vil vera med å gje elevane røter og vengjer slik at dei blir i stand til å meistra livet». Denne visjonen blir i «Infoperm for Vikeså skule» følgt opp av ei skriftleg konkretisering av kva verdiar skulen legg vekt på, kva elevsyn skulen skal ha, og kva pedagogikken på skulen skal pregast av. Det går vidare fram av skulen sin «Handlingsplan mot mobbing» at «alle elevar skal oppleve eit trygt og godt arbeidsmiljø fritt for mobbing i skulen.» I «Handlingsplan mot mobbing» finn ein også strategiar for korleis ein skal nå mål som er sette for skulemiljøet. Fylkesmannen si vurdering er at Vikeså skule har sett seg skriftlege mål for skulemiljøet, og at skulen kan dokumentere korleis dei arbeider med det førebyggjande arbeidet på skulen.

Av handlingsplanen kjem det fram at «for å gjere planen til eit aktivt verkty i organisasjonen vil det vere naudsynt med ein årleg gjennomgang for å vurdere om planen fungerer tilfredsstillande eller om det er naudsynt med revisjon.» Vidare går det fram av planen at den årlege gjennomgangen skal bli gjort av personalet i fellestida, og at det er skuleleiinga som er ansvarlege for den årlege gjennomgangen av handlingsplanen. Fylkesmannen kan likevel ikkje sjå at det er synleggjort at planar og rutinar som tidlegare er utarbeidd, blir evaluerte slik at desse til ei kvar tid er oppdaterte på skulen sine faktiske utfordringar. Dette blir også stadfesta gjennom intervju.

Gjennom dokumentasjon og intervju kjem det fram at skulen skaffar seg kjennskap til den enkelte eleven si oppleving av skulemiljøet på fleire ulike måtar: Skulen har ei etablert vakt – og tilsynsordning i friminutta der dei vaksne observerer elevane, og det blir gjennomført elevsamtalar og foreldresamtalar. I forkant av foreldresamtalane svarar elev/foreldre på eit trivselsskjema som blir gjennomgått i sjølve heim-skulesamtalen. Elevundersøkinga blir også gjennomført på 7. og 10.trinn. I «Handlingsplanen mot mobbing» er det rutinar for korleis skulen skal følgje opp forhold knytte til elevane sitt psykososiale miljø som dei avdekkjer. Intervjua stadfestar at dette også blir gjort i praksis. Dokumentet «Årshjul for tiltak og forebygging i skolene» syner mellom anna når ulike kartleggingssituasjonar skal gjennomførast ved skulen. Fylkesmannen si vurdering er at Vikeså skule kan dokumentere korleis skulen skaffar seg kjennskap til den enkelte eleven sin oppleving av skulemiljøet, og skulen har også ein plan for korleis forhold knytte til elevane sitt psykososiale miljø som blir avdekka skal bli følgt opp.

I «Handlingsplanen mot mobbing» går det under fleire punkt fram kven som har ansvaret for å gjennomføre ulike tiltak knytte til det førebyggjande arbeidet på skulen. Mellom anna kjem det til dømes fram kven som har ansvaret for å sette opp vaktlister, og kven som har ansvaret for å sende heim skjema for trivselsundersøkinga som blir gjort i samband med heim – skulesamtalen. Det går også fram av planen at skulen nyttar ART, eit program som i rapporten «Forebyggende innsatser i skolen¹ » utgitt av Helsedirektoratet i 2006, blir plassert i kategori 3, det vil seie program som gjennom evalueringar har dokumenterte positive resultat. Av planen går det fram at tiltak og aktivitetar er forankra i skuleleiinga, og intervju stadfestar at skuleleiinga er involvert i den daglege gjennomføringa av det systematiske skulemiljøarbeidet.

Vikeså skule har lagt fram for tilsynet «Forskrift om reglement for orden og oppførsel – kommunalt reglement for skolene i Bjerkreim». Av dette dokumentet går det fram at skolen skal ha nulltoleranse for mobbing. Mobbing som omgrep blir definert, og det blir klargjort kva nulltoleranse mot mobbing inneber: «Banning, utidig munnbruk, slåssing, negativ fysisk tilnærming til hverandre (strekning på pult, dytting osv.) og forstyrrelse av andres aktivitet er ikke akseptert.» Rasistiske utsegner og handlingar, samt seksuell trakassering er heller ikkje tillat. Skulen har også dokumentet «Eksempel på regelbrot og konsekvensar på desse» som klargjer kva skulen legg i omgrepet «krenkjande åtferd». Fylkesmannen vil likevel kommentere at dersom skulen i altfor stor grad nyttar omgrepet «mobbing» som synonymt med «krenkjande åtferd», jf. at skulen sin handlingsplan blir kalla «Handlingsplan mot mobbing», så kan ein stå i fare for at hendingar som elevar opplever som krenkjande ut frå deira subjektive oppfatning, ikkje nødvendigvis blir fanga opp fordi det ikkje blir definert som «mobbing».

Den kommunale forskrifta om orden og åtferd, «Handlingsplan mot mobbing» og «Infohefte» ligg tilgjengelege på skulen si nettside. Av intervju går det fram at personalet blir gjort kjent med ordensreglementet i fellestid, og at kontaktlærarane informerer om ordensreglementet i klassane ved skulestart om hausten. Det går også fram av intervjuet at ordensreglementet blir gjennomgått på foreldremøte.

Fylkesmannen si vurdering er at det er klargjort kven som har ansvaret for å gjennomføre tiltak knytte til det førebyggjande arbeidet. Det er også Fylkesmannen si vurdering at skuleleiinga er involvert i den daglege gjennomføringa av det systematiske skulemiljøarbeidet. Fylkesmannen vurderer det også slik at skulen har definert kva dei reknar som krenkjande åtferd, og at dette gjennom ordensreglementet blir gjort kjent for elevar, foreldre og tilsette.

Fylkesmannen sin konklusjon

Vikeså skule har skriftlege planar og rutinar for det førebyggjande arbeidet med det psykososiale miljøet. Skulen kan likevel ikkje synleggjere at evaluering av arbeidet med det psykososiale miljøet blir gjennomført. Skulen har derfor ikkje fullt ut eit tilfredsstillande system for internkontroll slik det er krav om i opplæringslova §§ 9a-4 jf. 9a-3 første ledd.

3.2 Det individuelt retta arbeidet ved skulen

Det førebyggjande arbeidet må sjåast i samanheng med det individuelt retta arbeidet ved skulen. Det er viktig for oppfylginga av krava i opplæringslova at dei førebyggjande tiltaka som blir planlagde, blir etterlevde i praksis.

1

http://www.udir.no/Upload/Rapporter/forebyggende_innsatser/5/Forebyggende_innsatser_forord_innledning_av_slutning.pdf?epslanguage=no

Skulen si plikt til å gripe inn når det oppstår forhold som er krenkjande for éin eller fleire elevar, følger hovudsakleg av § 9a-3, andre og tredje ledd. Opplæringslova oppstiller særskilte plikter for skulen knytte til det psykososiale miljøet og gir eleven/foreldra særskilte rettar knytte til saksbehandlinga ved skulen. Ved å kontrollere korleis skulane etterlever dei konkrete pliktene i § 9a-3 andre og tredje ledd, vil tilsynet kunne medverke til å sikre at skulane i praksis arbeider for å fremje elevane si helse, trivsel og læring.

Rettslege krav

Skuleeigar, skulen, rektor og alle tilsette pliktar å sikre elevane sin individuelle rett etter § 9a-1 gjennom individuelt retta arbeid. Det individretta arbeidet ved skulen er regulert i § 9a-3 andre og tredje ledd i opplæringslova. Reglane presiserer at alle som er tilsette ved skulen, har ei handlingsplikt som inneber plikt til i å gjere undersøkingar, plikt til å varsle rektor og plikt til å gripe inn når det er naudsynt og mogleg. Vidare blir skulen pålagd å behandle oppmodingar frå elevar eller foreldre som gjeld det psykososiale miljøet, etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova. Sjå også vedlegg 3.

Dokumentasjon og vurdering

I «Handlingsplan mot mobbing» er det under punktet om vakt og tilsynsordningar sagt at det mellom anna er den einskilde sitt ansvar å ”vera vaken for krenkingar som ordbruk, utestenging, fysisk plaging og ueinighet kring leikar og apparat”. Det er samtidig presisert at ansvaret også inneber å ”gripa inn om leik og aktivitetar blir for valdsame” og å ”rapportera krenkingar, uønska hendingar og observasjonar til kontaktlærar”. Under punktet som gjeld mistanke om mobbing er det gitt prosedyrar for informasjonsinnhenting gjennom samtale og observasjon. Kontaktlærar er gitt eit særleg ansvar, men det er samtidig presisert at andre tilsette ved skulen og har ansvar for å samordne informasjon. Skuleleiinga skal varslast av kontaktlærar via ressursteam.

I tillegg til skulen sin eigen handlingsplan har Bjerkreim kommune utarbeidd retningslinjer knytte til kap. 9a i opplæringslova. Desse inneheld utførleg informasjon om kva handlingsplikta inneber, og korleis reglane i opplæringslova skal praktiserast. Desse retningslinjene er nye, og gir utfyllande informasjon om handlingsplikta sett opp mot skulen sin eigen handlingsplan. Her er også omgrepet ”krenkjande åtferd” nærare presisert. Retningslinjene er gjort kjende for personalet, men er førebels ikkje fullt ut implementerte i praksis.

Av intervju gjekk det fram at dei tilsette er gjort kjende med handlingsplikta, og at dei i praksis grip inn ved observasjon av eller mistanke om krenkjande åtferd. Innhaldet i handlingsplikta er diskutert på skulen, og personalet er medvitne kring prinsippet om at det er eleven sjølv som må definere kva som er krenkjande. Det kjem og fram av intervju at rektor/skuleleiinga blir varsla ved meir alvorlege saker. Rektor blir og varsla ved mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande åtferd der det er behov for rektor sin bistand.

Skulen sin handlingsplan mot mobbing inneheld vidare eit punkt om ”løysing av mobbesaker” med ”prosedyrar når mobbing er meldt eller avdekka”. Prosedyrane omfattar både framgangsmåte for å kartlegge fakta i saka, informasjon til elevar, foreldre og tilsette, iverksetting av tiltak og oppfølging. Rutinar for å fatte enkeltvedtak ved brot på retten til eit godt psykososialt miljø er ikkje nemnd her, men kjem fram av prosedyrane som gjeld ved mistanke om mobbing. Her heiter det at ”Enkeltvedtak blir gjort undervegs i prosessen ved henstilling frå foreldre, elev eller skule. Ein gjer heller enkeltvedtak for tidlig enn for seint.[...]” Rektor har ansvar for å fatte enkeltvedtak. Som nemnd under førebyggjande arbeid er det uheldig at omgrepet «mobbing» blir brukt som synonymt med «krenkjande åtferd». Ut

frå tilsendt dokumentasjon og informasjon i intervju oppfattar Fylkesmannen likevel at enkeltvedtak også blir fatta i saker der eleven ikkje har eit godt psykososialt miljø, utan at det dreier seg om mobbing.

Skulen sin handlingsplan inneheld ikkje rutinar for å informere foreldra om retten til enkeltvedtak. I intervju kjem det likevel fram at slik informasjon i større grad blir gitt no, etter at kommunen har hatt fleire klager knytte til elevane sitt psykososiale miljø. Gjennom intervju kom det også fram at dei tilsette ved skulen er godt kjende med retten til enkeltvedtak når elev eller foreldre ber om tiltak knytte til det psykososiale miljøet.

Bjerkreim kommune har i samband med nye skriftlige retningslinjer knytte til kap. 9a utarbeidd malar for enkeltvedtak og anna saksbehandling. Desse tilfredsstillar krava i opplæringsloven jf. forvaltningsloven. Dokumentasjon Fylkesmannen har fått tilsendt viser at skulen også tidlegare har hatt ein fast mal for enkeltvedtak og at det har vore rutine for å fatte slike vedtak. Tidlegare har det gått noko tid frå oppmoding frå foreldre om tiltak blei mottatt, til vedtak blei fatta. I intervju kjem det fram at lista for å fatte enkeltvedtak no er låg ved skulen, og at skolen grip raskt tak i saker.

Vedtaka Fylkesmannen har fått tilsendt viser at skulen konkluderer i forhold til om retten etter opplæringslova § 9a-1 er broten eller ikkje. Dette ligg i malen for vedtak. Vedtaka viser kva tiltak som skal setjast i verk, og opplyser om klagerett i.h.t. forvaltningslova. I enkelte vedtak kan det likevel sjå ut til at tiltak har blitt sette i verk på bakgrunn av krenkjande åtferd /dårleg psykososialt miljø utan at enkeltvedtak har blitt fatta. Vedtak har her blitt fatta først når dei første tiltaka har vist seg utilstrekkelege, og saka har blitt er blitt ei ”mobbesak”. Dette blir bekrefta av informasjon frå intervju, der det blir opplyst at vedtak tidlegare blei fatta i dei meir alvorlege sakene, etter at enkle tiltak hadde blitt prøvde ut. Fylkesmannen legg til grunn at denne praksisen no er endra. Kommunen sine nye retningslinjer kan også være med og avhjelpe dette ved at ein finn ein meir nyansert omgrepsbruk her.

Fylkesmannen sin konklusjon

Dersom tilsette ved Vikeså skule får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar, vil dei undersøkje saka, varsle leiinga og om nødvendig gripe inn. Vikeså skule tar dermed i vare elevane sine rettar etter opplæringslova § 9a-3 andre ledd.

Vikeså skule set i verk og følgjer opp tiltak når foreldre eller andre ber om tiltak som gjeld det psykososiale skulemiljøet. Vikeså skule fattar enkeltvedtak ved oppmodingar om tiltak, og enkeltvedtak vert fatta ”snarast mogleg”, jf. § 9a-3 tredje ledd. Skulen tar og stilling til om eleven sin rett til eit godt psykososialt miljø er broten eller ikkje, jf. § 9a-1. Vikeså skule sørgjer for å oppfylle elevane sine rettar etter opplæringslova § 9a-3 tredje ledd.

3.3 Brukarmedverknad

Opplæringslova inneheld krav om at elevar og foreldre skal givast høve til å involvere og engasjere seg i arbeidet for eit godt psykososialt miljø ved skulen. Eit av verkemidla frå lovgivar for å sikre brukarmedverknad har vore å stille krav til oppretting av ulike råd og utval og å gi desse råda og utvala høve til å uttale seg før endelege avgjerder blir tekne.

Brukarmedverknad er ikkje ein statisk tilstand som kan oppnåast ein gong for alle i skulen, det er i tvert imot noko det må arbeidast kontinuerleg med. Tilhøyrsløse i ein sosial og fagleg fellesskap gjennom verdiar og verkemiddel som verdsetjing, aktiv deltaking og medverknad er noko som må gå føre seg kontinuerleg i kvardagen.

Det er ”skulen” som skal syte for at elevane blir engasjerte i skulemiljøarbeidet. Skulen i denne samanhengen vil seie skuleleiinga. Dersom det ikkje er tilrettelagt for at elevane eller dei føresette blir involverte og engasjerte i skulemiljøarbeidet, er det skuleeigar som blir gjort ansvarleg.

Rettslege krav

§ 9a-5 slår fast at elevane skal engasjerast i det systematiske skulemiljøarbeidet, både i planlegginga og i gjennomføringa av det. Elles er det gitt reglar for ulike organ for brukarmedverknad både i § 9a-6 og i kapittel 11. Det går m.a. fram at råda og utvala skal givast relevant informasjon og *reelt* høve til å uttale seg. Rutinar for å sikre informasjon og varsling til dei ulike råda og utvala må innarbeidast i internkontrollen ved skulen etter § 9a-4. Sjå også vedlegg 3.

Dokumentasjon og vurdering

Det er oppretta to elevråd ved skulen, eitt for elevane på 3. - 7. trinn og eitt for elevane på 8.-10.trinn. Intervju og referat frå elevråd viser at skulemiljø har vore tema på enkelte møte, men dei fleste referata viser at det er mest praktiske saker som blir drøfta. Begge elevråda har ein av dei tilsette som kontaktperson, og elevane har fått opplæring i elevrådsarbeid. Elevane blir også engasjerte i skulemiljøarbeidet mellom anna ved at skulen bruker «Det er mitt val», eit program som gjennom evalueringar har dokumenterte positive resultat. I skulen sin handlingsplan mot mobbing under pkt 2.3.8 er det rutinar for å involvere elevane i skulemiljøarbeidet. Etter Fylkesmannen si vurdering har skulen skriftlege rutinar for å sikre elevane si medverking i det systematiske skulemiljøarbeidet.

Av dokumentasjon og intervju går det fram at det er oppretta FAU ved skulen. Referat viser at FAU har jamlege møte, og at dei tar opp saker som gjeld skulemiljøet.

Førre skuleår var det kalla inn til samarbeidsutval (SU)/skulemiljøutval 16.10.12 og 22.11.12. Fylkesmannen har fått referat frå møtet den 16.10.12. Skulemiljø var sak i dette møtet. Det er ikkje skilt mellom utvala, og det kjem heller ikkje fram kven som representerer elevar, foreldre, tilsette og kommunen i møtet.

Det er oppretta skulemiljøutval (SMU) for inneverande år ved skulen. Referat frå møtet den 11.11.2013 viser at utvalet er rett sett saman, og at skulemiljø var tema i møtet. Det er ikkje oppretta SU ved skulen dette året.

Med bakgrunn i det som er nemnt ovanfor vurderer Fylkesmannen at skulen sin praksis ikkje er i samsvar med lovkrava på dette området. Både SMU og SU må opprettast, og det bør skrivast separate referat frå møta der det kjem tydeleg fram kven som er til stades og kva grupper dei representerer. Slik Fylkesmannen vurderer det, manglar skulen rutinar både for oppretting av utvala, og rutinar kven som skal vere til stades i SU og SMU.

Sakliste og referat viser at skulemiljø er tatt opp møta. Skulen manglar likevel rutinar for å holde råda og utvala orienterte om forhold som er vesentlege for skulemiljøet. Skulen har heller ikkje dokumentert at det er drøfta og laga rutinar for kva slag saker skulen meiner er vesentlege for skulemiljøet, og difor må takast opp i utvala. Eksempel på slike saker kan være drøfting og evaluering av ordensreglement, handlingsplan mot mobbing og Elevundersøkinga. Fylkesmannen vil også kommentere at på skulen si heimeside er det referert til grunnskolelova og paragrafane som regulerte samansetning av utval før opplæringslova blei gjort gjeldande.

Fylkesmannen sin konklusjon

Det er oppretta elevråd og FAU ved skulen. Både elevråd og FAU har jamlege møte, og tek opp saker som gjeld skulemiljøet.

Det er oppretta SMU ved skulen. Referat frå tidligare år viser at SMU ikkje har hatt jamlege møter, men det er tatt opp saker som gjeld skulemiljøet i møta.

Det er ikkje oppretta SU ved skulen. SU har heller ikkje tidligare hatt jamlege møter og har difor ikkje hatt moglegheit for å drøfte saker som vedkjem skulemiljøet.

Skulen manglar rutinar for å holde råda og utvala orienterte om forhold som er vesentlege for skulemiljøet.

4. Pålegg som blei varsla i den førebelse tilsynsrapporten

I den førebelse tilsynsrapporten datert 13.12.13 varsla Fylkesmannen følgjande pålegg:

Førebyggjande arbeid og internkontroll - § 9a-4, jf. 9a-3 første ledd

- Pålegg 1. Bjerkreim kommune skal sjå til at Vikeså skule arbeider aktivt, systematisk og kontinuerleg for å forhindre at uønskt åtferd oppstår. Bjerkreim kommune må i denne samanhengen sjå til at Vikeså skule:
- a. sikrar at planar og rutinar blir evaluert av skulen

Brukarmedverknad - §§ 9a-5 og 9a-6 og kapittel 11

- Pålegg 2. Bjerkreim kommune skal sjå til at Vikeså skule involverer og engasjerer elevar og foreldre i skulemiljøarbeidet. Bjerkreim kommune må i samband med dette sjå til at Vikeså skule:
- a. sørgjer for at det blir oppretta samarbeidsutval med rett samansetning
 - b. sørgjer for at skulemiljøutvalet har jamlege møter, slik at utvalet har høve til å uttale seg om saker som blir lagt fram
 - c. utarbeider rutinar for å halde råd og utval orienterte om alle forhold som er vesentlege for det psykososiale skulemiljøet, slik at råda og utvala fungerer slik lova krev
 - d. sørgjer for jamlege møter i samarbeidsutvalet, slik at utvalet har høve til å uttale seg om saker som blir lagt fram

5. Frist for tilbakemelding

Bjerkreim kommune må innan 16.05.14 rette dei varsla lovbrota. Kommunen må også innan den same fristen sende inn ei skriftleg erklæring om at lovbrota er retta. Det må gå fram av den skriftlege erklæringa korleis rettinga har skjedd. Dokumentasjon som syner korleis lovbrota er retta, må også sendast inn.

Med bakgrunn i den skriftlege erklæringa og tilhøyrande dokumentasjon frå kommunen, vil Fylkesmannen vurdere om tilsynet kan avsluttast, eller om Fylkesmannen vil fatte vedtak om pålegg om retting.

Eit eventuelt vedtak med pålegg om retting vil vere eit enkeltvedtak etter forvaltningslova § 2 bokstav b. Dette enkeltvedtaket kan det klagast på. Utdanningsdirektoratet er klageinstans.

Stavanger 10.02.14

Hjalmar Arnø
tilsynsleiar/rådgjevar

Hallgeir Bø
fung.utdanningsdirektør

Hanne Sørli Ronæss
rådgjevar

Vedlegg 1 Oversyn over innsend dokumentasjon

Utgreiing frå skulen

Handlingsplan mot mobbing

Malar knytte til arbeidet med kap.9a i opplæringslova

Referat ressursteam 03.05.12

Referat ressursteam 07.06.12

Referat ressursteam 03.09.12

Referat ressursteam 23.10.12

Referat ressursteam 13.11.12

Referat ressursteam 23.08.13

Referat elevråd ungdomstrinnet 21.09.10

Referat elevråd ungdomstrinnet 07.02.xx

Referat elevråd barnetrinnet 13.09.11

Referat elevråd barnetrinnet 12.03.12

Referat elevråd barnetrinnet 20.09.12 (ettersendt pr.epost 30.10.13)

Referat elevråd barnetrinnet 06.11.12 (ettersendt pr.epost 30.10.13)

Referat elevråd barnetrinnet 20.11.12 (ettersendt pr.epost 30.10.13)

Referat elevråd barnetrinnet 23.05.13 (ettersendt pr.epost 30.10.13)

Referat elevråd barnetrinnet 14.06.13 (ettersendt pr.epost 30.10.13)

Referat elevråd barnetrinnet 09.09.13

Referat elevråd ungdomstrinnet 10.09.13 (ettersendt pr.epost 30.10.13)

Referat elevråd ungdomstrinnet 16.09.13 (ettersendt pr.epost 30.10.13)

Referat elevråd barnetrinnet 18.10.13 (ettersendt pr.epost 30.10.13)

Sakliste elevråd ungdomstrinnet 04.11.13 (ettersendt pr.epost 30.10.13)

Referat Storsteam ungdomstrinnet 02.09.13

Brev frå elevrådet ved Vikeså skule 2011/2012 til kommunestyret i Bjerkreim

Invitasjon til felles foreldremøte om sunt nettvett (udatert)

Arbeidsmodell FAU Vikeså skule

Referat FAU-møte (udatert)

Referat FAU-møte 22.09.10

Referat FAU-møte 04.10.12 (henta frå skulen si nettside 31.10.13)

Referat FAU-møte 07.11.12 (henta frå skulen si nettside 31.10.13)

Referat FAU-møte 03.12.12 (henta frå skulen si nettside 31.10.13)

Referat FAU-møte 23.01.13 (henta frå skulen si nettside 31.10.13)

Innkalling til årsmøte FAU 24.05.13 (henta frå skulen si nettside 31.10.13)

Årsmelding FAU 2012/2013 (henta frå skulen si nettside 31.10.13)

Referat FAU-møte 30.09.13

Innkalling til FAU-møte 18.11.13 (ettersendt pr.epost 11.11.13)

Innkalling til møte i samarbeidsutvalet/skulemiljøutvalet 08.05.12 (ettersendt pr.epost 30.10.13)

Innkalling til møte i samarbeidsutvalet/skulemiljøutvalet 16.10.12 (ettersendt pr.epost 30.10.13)

Referat skulemiljøutvalsmøte 16.10.12 (ettersendt pr.epost 30.10.13)

Innkalling til møte i samarbeidsutvalet/skulemiljøutvalet 22.11.12

Arbeidsoppgåver utvida ressursteam

Kompetanseheving innanfor læringsmiljø og klasseleiing

Manifest mot mobbing 2011-2014

Resultat frå Elevundersøkinga – læringsmiljø

Infoperm for Vikeså skule

Informasjon til elevar og foreldre på barnetrinnet

Informasjon til elever og foreldre på ungdomstrinnet
Forskrift om reglement for orden og oppførsel
ART – å øva seg på livet
Årshjul for ART
Henstilling om å setje inn tiltak
Enkeltvedtak etter § 9a-3
Ståstadsanalyse for Vikeså skule
Vaktlister 2013/2014 (mottatt 05.11.13)

Vedlegg 2 Oversyn over dei som er intervju

Anita Lomeland	assistent
Margrete Sakseid	assistent
Randi Irene Hovland	assistent
Kari Tove Bjørnsen	kontaktlærer
Synneva Vølstad	kontaktlærer
Elin S. Grøsfjell	ansvarleg for sosialpedagogisk rådgiving
Kjetil Gjerdevik	rektor
Rune Andersen	kommunalsjef Bjerkreim kommune
Inge Stangeland	rådmann Bjerkreim kommune

Det er dessutan gjennomført samtalar med representantar for elevrådet og FAU.

Vedlegg 3 Rettslege krav

1 Det førebyggjande arbeidet

§ 9a-4, Systematisk arbeid for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane (internkontroll)

Skolen skal aktivt drive eit kontinuerleg og systematisk arbeid for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av dette kapitlet blir oppfylte. Skuleleiinga har ansvaret for den daglege gjennomføringa av dette. Arbeidet skal gjelde det fysiske så vel som det psykososiale miljøet.

§ 9a-3 første ledd – Det psykososiale miljøet

Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremje eit godt psykososialt miljø, der den enkelte eleven kan oppleve tryggleik og sosialt tilhør.

Det systematiske skulemiljøarbeidet skal sikre at elevane sin rett blir oppfylt ved at skulen arbeider kontinuerleg og systematisk for eit godt skulemiljø. Det avgjerande er at skulemiljøarbeidet er eigna til å sikre elevane eit godt psykososialt miljø og at brot på retten til eit godt miljø blir oppdaga og handtert på ein effektiv måte.

Føremålet med skulen sine plikter etter § 9a-4 er å sikre at uønskt/krenkjande åtferd blir oppdaga og teke hand om tidleg. Dette vil seie at skulen må ha rutinar for å kartlegge skulemiljøet og den enkelte eleven si oppleving av det psykososiale miljøet.

Ein naudsynt føresetnad for det systemretta arbeidet er at skulen overfører krava i kapittel 9a til konkrete mål og handlingar. Skulen må ha planar og rutinar for korleis elevane sin rett skal oppfyllest.

Skulen blir i § 9a-4 pålagd å arbeide aktivt, systematisk og kontinuerleg slik at krava i kapittel 9a blir oppfylde. Dette inneber at skulen skal arbeide etter eit "føre var"-prinsipp, og førebyggje brot på eleven sin rett etter § 9a-1. Skulen kan ikkje vere passiv og avvente at ein situasjon oppstår, som til dømes at læraren faktisk ser mobbing eller at nokon klagar på forholda. Med kontinuerleg meiner ein at det systematiske arbeidet må vere gjennomgåande i skulen sitt arbeid, og ikkje berre noko som blir gjort når det oppstår ubehagelege situasjonar eller ved oppstart av kvart skuleår. Arbeidet skal drivast heile tida, gjennom heile skuleåret. Eit anti-mobbeprogram eller ein perm med internkontrollrutinar som står i ei hylle, er ikkje tilstrekkeleg for å oppfylle kravet til systematisk arbeid.

Det systematiske arbeidet skal vere gjennomtenkt og planmessig. Planane og rutineane må vere innarbeidde og må følgjast av personalet når det blir arbeidd med saker som omhandlar det psykososiale miljøet til elevane.

Skuleleiinga ved rektor har ansvaret for at det systematiske arbeidet er aktivt, systematisk og planmessig.

Skulen må for å oppfylle kravet til internkontroll:

- Setje seg konkrete mål for skulemiljøet og skulemiljøarbeidet

- Arbeide systematisk og planmessig for å nå måla og førebyggje problem
- Ha rutinar for å følgje med på skulemiljøet og den enkelte eleven si oppleving av det, medrekna rutinar for å avdekkje og handtere problem når dei dukkar opp og kontrollere at rutinane blir følgde

Skulen må kunne dokumentere at dei har eit system for internkontroll. Internkontroll inneber å overføre krava i lov og forskrift til konkrete mål for skulemiljøet, kartleggje utfordringar, planleggje og setje i verk tiltak for å nå måla. Skulen må dokumentere at dette er etablert, og at det faktisk blir følgd opp.

I tillegg til det som blir dokumentert skriftleg, må skulen kunne vise at:

- internkontrollen dekkjer alle reglane i kapittel 9a
- kvar tilsett utfører pliktene dei har etter lova og kjenner til interne mål, rutinar/planar
- dei tilsette har tilstrekkeleg kompetanse om skulemiljøarbeid og handtering av utfordringar og hendingar som gjeld skulemiljøet
- skulen har tiltak for å fremje skulemiljøet og førebyggje, avdekkje og handtere krenkingar
- tiltaka blir sette i verk og planar og rutinar blir følgde i praksis
- leiinga er aktivt med i arbeidet med internkontroll/skulemiljø.

I det systematiske arbeidet med det psykososiale miljøet må også andre reglar i opplæringslova dragast inn. For det fyrste må skulen kartleggje krava til brukarorgan i kapittel 11. Eit sentralt organ i det systematiske arbeidet er skulemiljøutvalet.

Ordensreglementet ved skulen er eit sentralt verkemiddel i arbeidet med skulemiljøet, og skulen må sjå til at dette er integrert i skulemiljøarbeidet/internkontrollen. Eit system for skulemiljøet som ikkje blir sett i samanheng med ordensreglement, er ikkje heilskapleg nok. I tillegg må skulen også trekkje inn vurdering i orden og i oppførsel etter forskrift til opplæringslova § 3-5.

2 Det individretta arbeidet

Skuleeigar, skulen, rektor og alle tilsette pliktar å sikre elevane sin individuelle rett etter § 9a-1 gjennom individuelt retta arbeid. Det individretta arbeidet ved skulen er regulert i § 9a-3 andre og tredje ledd i opplæringslova.

- Handlingsplikta etter § 9a-3 andre ledd
- Plikta til å behandle oppmodingar om tiltak frå elevar/foreldre som enkeltvedtak etter § 9a-3 tredje ledd

Handlingsplikta

§ 9a-3 andre ledd – plikta til å undersøkje, varsle og gripe inn

Dersom nokon som er tilsett ved skolen, får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal vedkommande snarast undersøkje saka og varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig og

mogleg, sjølv gripe direkte inn.

Regelen slår fast at alle som er tilsette ved skulen, har ei handlingsplikt som inneber

- plikt til i å gjere undersøkingar,
- plikt til å varsle rektor og
- plikt til å gripe inn når det er naudsynt og mogleg.

Handlingsplikta gjeld for alle som er tilsette ved skulen ved at dei har eit tilsetjingsforhold/ein arbeidsavtale med skuleeigar. I førearbeida til lova² er det sagt at "tilsette" i praksis ofte vil vere lærarar og miljøarbeidarar, men at plikta også gjeld anna personale. I tillegg til undervisningspersonalet på skulen kan dette til dømes vere vaktmeister, assistentar, kontor- og reingjeringspersonale.

Den tilsette si handlingsplikt tek til å gjelde når ho/han får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar. "Kunnskap om" vil seie at den tilsette faktisk veit at ein elev blir utsett for uakseptabel åtferd frå elevar, lærarar eller andre ved skulen. Dette kan vere hendingar som den tilsette sjølv er vitne til eller blir fortald om. Ein del av handlingsplikta er plikta til å undersøkje om eleven faktisk har blitt utsett for krenkjande ord eller handlingar, og få klargjort kva som faktisk har skjedd. Handlingsplikta gjeld også dersom den tilsette får ein mistanke om at ein elev er utsett for ord og handlingar. Det er altså ikkje naudsynt med faktisk kunnskap for at handlingsplikta gjeld.

Den tilsette må, når ho/han får kunnskap eller mistanke om krenkjande åtferd, vurdere kva som blir neste steg. Skuleleiinga skal varslast, og i nokre tilfelle har den tilsette plikt til å gripe inn. Dette må vurderast konkret i den enkelte situasjonen. I akutte situasjonar, til dømes når elevar slåss eller ein overhøyrer krenkjande ord til ein elev, er det naturleg å gripe inn straks og undersøkje nærare i etterkant kva som faktisk skjedde.

Det følgjer av § 9a-3 andre ledd at etter at den tilsette har undersøkt saka og kome til at dette er forhold som bør følgjast opp, skal skuleleiinga informerast. Skuleleiinga pliktar å sikre at alle saker dei blir varsle om og blir følgde opp. Tilsette som varslar etter § 9a-3 andre ledd skal takast på alvor. Skulen, ved rektor, pliktar å undersøkje saka ytterlegare dersom det er behov for dette, og setje i verk eigne tiltak.

Skulen med alle sine tilsette må ha *ei felles forståing av når det skal varslast*, og korleis varslinga skal skje. På same måte må alle ved skulen ha eit avklart forhold til terskelen for å gripe inn. Desse avklaringane og rutinar for dette må innarbeidast i internkontrollen etter § 9a-4.

Det er ikkje noko krav i § 9a-3 andre ledd om at skulen skal gjere eit enkeltvedtak når det blir sett i verk tiltak etter eige initiativ. Dette skil seg frå når ein elev eller forelder ber om tiltak, jf. § 9a-3 tredje ledd. At det ikkje må gjerast enkeltvedtak tek likevel ikkje frå skulen ansvaret for å følgje opp saka på føremålstenleg vis.

I nokre tilfelle vil tiltaka skulen set i verk, likevel krevje at det blir gjort enkeltvedtak. For enkelte tiltak er det fastsett eksplisitt i opplæringslova eller forskrift til opplæringslova at avgjerda er eit enkeltvedtak. Døme på dette er bortvising etter opplæringslova § 2-10 og skulebyte etter opplæringslova § 8-1 tredje ledd. Elles er det definisjonen av enkeltvedtak i forvaltningslova § 2 sett opp imot karakteren av tiltaket som er avgjerande for om reglane om enkeltvedtak skal brukast. Samstundes har skulen eit visst handlingsrom knytt til

² Sjø Ot. prp. nr. 72 (2001-2002).

ordensmessige og opplæringsmessige tiltak. Dette er mindre inngripande tiltak som blir gjorde for å gjennomføre opplæringa.

Det skriftlege, som enkeltvedtaksforma gjev, er viktig for skulen si dokumentering av at dei har gripe inn og prøvd å sikra eleven sin rett etter § 9a-1.

Plikta til å behandle oppmodingar om tiltak frå elevar/foreldre

§ 9a-3 tredje ledd – Eleven/ foreldra sin rett til å be om tiltak og saksbehandlinga ved skulen

Dersom ein elev eller forelder ber om tiltak som vedkjem det psykososiale miljøet, deriblant tiltak mot krenkjande åtferd som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova. Om skolen ikkje innan rimeleg tid har teke stilling til saka, vil det likevel kunne klagast etter føresegnene i forvaltningslova som om det var gjort enkeltvedtak.

Skulen er pålagt gjennom § 9a-3 tredje ledd å behandle oppmodingar frå elevar eller foreldre som gjeld det psykososiale miljøet etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova. Dersom det ligg føre ei slik oppmoding, må skulen snarast råd ta stilling til om eleven sin rett er oppfylt, og eventuelt kva tiltak som skal setjast i verk. Det blir streka under at skulen alltid skal gjere eit enkeltvedtak når elevar/foreldre oppmodar om tiltak som gjeld det psykososiale miljøet. Skulen har altså ei vedtaksplikt. Dersom skulen ikkje oppfyller plikta til å gjere enkeltvedtak i saka, kan foreldra/eleven likevel klage som om det var gjort enkeltvedtak.

Oppmodingar frå elevar og foreldre treng ikkje vere skriftlege. Skulen må også ta stilling til munnlege førespurnader. Skulen kan ikkje avvise ei oppmoding fordi ho ikkje er skriftleg eller unnlèt å oppgje kva tiltak eleven/foreldra ynskjer. Skulen kan heller ikkje krevje at eleven/foreldra må levere ei skriftleg oppmoding. Dersom skulen er i tvil om ei oppmoding frå eleven/foreldra er ei oppmoding etter § 9a-3 tredje ledd, må skulen avklare dette. Skulen har ei rettleiingsplikt etter forvaltningslova § 11. Ein del av dette vil vere å informere eleven/foreldra om rettane etter kapittel 9a og klarleggje om ei oppmoding frå ein elev eller foreldre om det psykososiale miljøet er ei oppmoding om tiltak. Den som tek imot førespurnaden, pliktar også å informere om retten til å be om tiltak og klageretten etter § 9a-3 tredje ledd. Alle oppmodingar, også munnlege, skal takast på alvor og utgreiast. Dette er ein del av skulen si utgreiingsplikt etter forvaltningslova § 17.

Oppmodinga skal normalt rettast til skuleleiinga ved rektor, men oppmodingar kan også rettast til lærarar og andre tilsette. Dersom oppmodinga blir retta til ein lærar, må han/ho vurdere kva oppmodinga gjeld og om dette er noko som kan og bør løysast innanfor klassen. Læraren si vurdering vil vere viktig når det skal avgjerast kva tiltak som eventuelt skal inn i enkeltvedtaket.

Uansett om oppmodinga kan løysast innanfor klassen, skal denne bringast vidare til skuleleiinga. Ei oppmoding frå elevar/foreldre skal aldri stoppast på klassenivå. Dette har samband med kravet i § 9a-3 tredje ledd fyrste punktum om at alle tilfelle der det blir bede om tiltak knytte til det psykososiale miljøet, skal behandlast som enkeltvedtak etter forvaltningslova. Regelen slår også fast at saka skal behandlast "snarast mogleg", og dersom det ikkje er gjort eit enkeltvedtak etter forvaltningslova "innan rimeleg tid", kan eleven/foreldra klage som om skulen hadde gjort eit enkeltvedtak etter forvaltningslova. Ei klage skal alltid sendast til det forvaltningsorganet som har eller skulle ha gjort enkeltvedtak i saka i fyrste instans. Det vil seie at klaga skal sendast til skulen. Fylkesmannen er

klageinstans, men før klageinstansen kan ta saka til behandling, må skulen eller skuleeigar sjå på saka på nytt, og eventuelt førebu saka for fylkesmannen, jf. forvaltningslova § 33.

Elles inneheld ikkje opplæringslova kapittel 9a krav til saksbehandlinga.

Saksbehandlingsreglane i forvaltningslova gjeld for saker etter § 9a-3. Dersom skulen ikkje behandlar noko som var meint som ei oppmoding, er dette alvorleg og kan få konsekvensar, m.a. anna etter strafferegelen i §9a-7.

3 Brukarmedverknad

Elevane skal engasjerast i det systematiske skulemiljøarbeidet, både planlegginga og gjennomføringa av det, jf. § 9a-5. Første ledd i denne lyder:

§ 9a-5 første ledd – Elevdeltaking i skulemiljøarbeidet

Elevane skal engasjerast i planlegginga og gjennomføringa av det systematiske arbeidet for helse, miljø og tryggleik ved skolen. Skolen skal leggje oppgåver til rette for elevane etter kva som er naturleg for dei enkelte årstrinna.

Dette inneber at elevane skal takast med i skulen sitt arbeid med å oppfylle krava i kapittel 9a. Dette kan til dømes vere deltaking når skulen lagar ordensreglement, deltaking i gjennomføring av gjennomføre enkle målingar, osv. Det er skuleleiar sitt ansvar at elevane blir tekne med i skulemiljøarbeidet.

I førearbeida er det vist til at det er viktig i seg sjølv at elevane kan få oppleve å bli høyrde, og for skulen vil det vere lettare å planleggje og å gjennomføre tiltak i samarbeid med elevane og dei føresette.

Elevane si deltaking i skulemiljøarbeidet skal vere sikra i internkontrollsystemet ved skulen etter § 9a-4.

I lova § 9a-6 og kapittel 11 er ulike organ for brukarmedverknad regulerte. Dei råda og utvala opplæringslova stiller krav til at skulane skal opprette, er:

- Elevråd – jf. § 11-2/11-6
- Foreldreråd og FAU – jf. § 11-4
- Samarbeidsutval/skuleutval – jf. § 11-1
- Skulemiljøutval – jf. § 11-1a

Råda og utvalga skal gjevast relevant informasjon og ein *reell* sjanse til å uttale seg, jf. § 9a-6.

§ 9a-6 - Informasjonsplikt og uttalerett

Samarbeidsutvalet, skoleutvalet, skulemiljøutvalet og dessutan elevrådet og foreldrerådet skal haldast løpande underretta om alle tilhøve - deriblant hendingar, planar og vedtak - som har vesentleg betydning for skulemiljøet. Råda og utvala har på førespurnad rett til å få framlagt dokumentasjon for det systematiske helse-, miljø- og tryggleiksarbeidet ved skolen.

Råda og utvala som er nemnde i første ledd, skal så tidleg som mogleg takast med i planlegginga og gjennomføringa av miljøtiltak ved den enkelte skolen, og har rett til å uttale

seg og komme med framlegg i alle saker som har betydning for skolemiljøet.

Dersom skolen blir klar over tilhøve ved skolemiljøet som kan ha negativ verknad for helsa til elevane, skal elevane og dei føresette snarast mogleg varslast om det.

Rutinar for å sikre at informasjon og varsling til dei ulike råda og utvala må innarbeidast i internkontrollsystemet ved skulen etter § 9a-4.

Forsvarleg system

§ 13-10 andre ledd: Ansvarsomfang

Kommunen/fylkeskommunen og skoleeigaren for privat skole etter § 2-12 skal ha eit forsvarleg system for vurdering av om krava i opplæringslova og forskriftene til lova blir oppfylte.

Kommunen/fylkeskommunen og skoleeigaren for privat skole etter § 2-12 skal ha eit forsvarleg system for å følgje opp resultatata frå desse vurderingane og nasjonale kvalitetsvurderingar som departementet gjennomfører med heimel i § 14-1 fjerde ledd.

Som ein del av oppfølgingsansvaret skal det utarbeidast ein årleg rapport om tilstanden i grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa, knytt til læringsresultat, fråfall og læringsmiljø. Den årlege rapporten skal drøftast av skoleeigar dvs. kommunestyret, fylkestinget og den øvste leiinga ved dei private grunnskolane.

§ 13-10, 2. ledd - minimumskrav (ikke uttømmende):

- Skoleeier må selv foreta aktive grep for å sikre at regelverket blir oppfylt i egen organisasjon.
- Systemet skal kunne dokumenteres skriftlig
- Skoleeigar må kunne beskrive systemet og kunne dokumentere at systemet er tilstrekkeleg kjent i relevante deler av verksemda (hos dei som har ein funksjon i systemet).
- Skoleeigar skal sikre at systemet er kontinuerleg, konsistent og robust mot endringar i organisasjonen.
- Systemet skal vise kva rutinar for kartlegging, vurdering, korrigering, kommunikasjon og samhandling som skal realisere formålet med systemet.
- Systemet skal være eigna til å sikre at adekvate tiltak blir sett i verk når det blir avdekka brot på regelverket.
- Skoleeigar skal sørge for at brukarane av regelverket har kjennskap til systemet.

- Skoleeigar skal ha rapporteringsrutinar som sikrar kartlegging av om tiltaka som blir sett i verk verkar etter føremålet.
- Systemet må vere gjennomført i organisasjonen – det er korleis systemet fungerer i praksis som er avgjerande med omsyn til om det er lovmessig.
- Skoleeigar må sørgje for tilstrekkeleg kompetanse i alle relevante ledd av verksemda for å kunne vurdere data og situasjonar opp mot lovkrava.